

■ Простая мова

НАПІСАНАЕ —
ЗАСТАЕЦЦА

...Па крамах, жывучы ў вёсцы, маючы дойную кароўку ды закалоўшы якога парсючка, можна і не хадзіць. Жывучы ў горадзе, хочаш не хочаш, — мусіш. Найчасцей — падбегам — туды ды назад, бо часу вобмаль. Але ж зрэдку можна і гуляючы — пазіраючы ў шкло вітрын. У абутковай, напрыклад, на ўсе вокны «плакат»: маўляў, на першую пару зніжка 30 працэнтаў, на другую — усе 50! Люстры таксама на сідках. І бытавая хімія, і трыкатаж...

Але ж чэргаў пры гэтым — нідзе, нават заваду! Хоць быць — маглі б, бо не лішне ж і тое купіць, і гэта...

Як той казаў: купіць бы купіла, ды мала купіла, дзе апошняе — сінонім грошай.

■ Пад уражаннем

Хустачка — яна ж насатка, яна ж насоўка — рэч, можна сказаць, незаменная, а сусед — ды ў прастуду — яе дома забыўся. Па дарозе на заняткі прыйшлося новую купіць, амаль пяць рублёў аддаць.

— Гэта ж на старыя грошы амаль 50 тысяч, — здзівілася яго бабуля. — За што?

Назаўтра, не знайшоўшы адказу, рушыла ў найбліжэйшую краму: убачыла там майкі на сваіх мужчын — па чатыры рублі з капейкамі...

Купіла сем штук. Так, на ўсякі выпадак.

■ Не кайся, рана ўстаўшы...

Ідэальны жыццёвы расклад: у 20 гадоў — мама, у 40 — бабуля, у 60 — прабабуля, у 80 — прапра...

Гэта, магчыма, пра Ірачку?

Яна з дарослай дачушчай надоечы ў Балгарыю ляцела, мытны кантроль праходзіла.

— Хто Іра, хто Лена? — разгарнуўшы пашпарты з амаль аднолькавымі фотаздымкамі і прозвішчам, спыталі ў іх строгія дзядзькі ў форме.

«Дзяўчаты» прадставіліся.

— Вы — матуля? — спыталі ў... дачкі.

— Я што, — залыпала вачыма дзяўчо, — так дрэнна выглядаю?

— Не, гэта я пакуль добра, — суцешыла матуля, продкі якой мелі рацыю, калі казалі: «Не кайся, рана ўстаўшы...». І нарадзіўшы.

■ Была без радасці
любоў...

Субота, ранак і рынак. Адна жанчына стаіць за прылаўкам — прадае агародніну, другая (нашмат маладзейшая) — «пралятае» міма.

— *Как дела?* — наўздагон пытаецца першая.

— *Еще не родила*, — адмахваецца другая, — *но уже развожусь.*

— *Почему?*

— *Ему водка дороже.*

...Жанчына раствараецца ў натоўпе, словы яе — у прасторы. Што ў астатку? Думкі — пра чужую, хай маленькую, але ж сям'ю, пра выбар, які зробілі гэтыя двое, спачатку пажаніўшыся, а потым...

Была без радасці любоў, разлука будзе без маркоты?

Наўрад.

■ Паасобку і разам

«Адна галава добра, а дзве лепш», «адзін дасужы, ды не дужы», «адно палена і ў печы не гарыць, а два і ў полі не гаснуць»... Відавочныя, здавалася б, рэчы, але...

Міхайлавіч, купіўшы хату ў вёсцы, каторы год ужо ездзіць туды адзін: сам даводзіць да ладу. Жонка — ні нагой.

Васілевіч таксама адзін: пасля інфаркту ўсур'ёз заняўся сваім здароўем — пастаянна ходзіць у басейн, ездзіць на ровары. Яго жонка з ранку да вечара глядзіць серыялы.

І Мікалаеўна адна — у кіно, у тэатрах, музеях, на выстаўках... Мужу, як ён казаў, гэта зусім «неінцярэсна».

...«Інцярэсна» тут вось што: людзі гэта — немаладыя і як быццам павінны ведаць, што

жыць разам — доўга ды шчасліва, а потым гэтак жа разам памерці шанцуе хіба адзінкам.

Значыць, паасобку — хто на гэтым свеце, хто на тым — яшчэ набудуцца.

Дык чаму б цяпер?..

Як казалі незабыўная Скарлет О'Хара, я падумаю пра гэта заўтра.

■ Жыццё як анекдот

Барысаўна — цётка дарослая. Ёй шэсцьдзясят — і нават пяць ужо. Шмат чаго ведае, шмат што ўмее, а ўжо язык падвешаны...

Прычым ён змалку гэтакі быў. Гады ў трычатыры малая недзе фразу злавіла «Серп і молат — смерць і голад». Пра што гэта, вядома ж, не разумела, проста скакала на адной назе ды ўвесь час паўтарала...

— Сціхні! — загадвалі бацькі. — Так нельга казаць.

Дзіця іх слухалася — хвілін з 15 пра серп маўчала, а потым зноў за сваё. Ды дзе — у мястэчку, на вуліцы...

Прышлося заперці яе ў хаце, нейкіх цацак надаваць, каб забылася, а то, крыў божа, скандал — палітыку бацькам прышыюць.

Думаецца, гэта няпраўда? Тады...

На ўроку, дзе ішла гаворка пра Леніна, Васіль Быкаў — малы (сын вялікага) буркнуў пад нос: «Ільч — стары хрыч».

Пра гэта яго пільная суседка па парце тут жа паведаміла настаўніцы, настаўніца — дырэктару школы, той (ці не той?) — «куды трэба»: у гаркам партыі і г. д.

Пісьменнік — нідзе ж не дзенешся — пісаў тлумачэнні.

■ Гэта можа кожны...

Глухі не пачуе, дык прыдумае. А ўжо пад настрой...

Калі ён добры, Захаравіч абавязкова нешта змарозіць, і мы пасмяёмся, калі дрэнны, — хавайся ў бульбу, як той казаў, бо мала не падасца.

Не так даўно ён, прынамсі, рэкламістам «падкінуў». Тыя чарговую панацэю прапаноўвалі: казалі, што кожны можа страціць твар падчас *стрэсу*...

Дзед пачуў «падчас сексу».

— Во, — крычаў, — ужо і гэта будучы «адсочваць», камеры назірання паставяць...

Каб што лепшае.

■ Іншыя — і часы, і норавы

Раніца, прыпынак, натоўп. Міма яго крокаць двое: п'яны, можна сказаць, дзяцюк за ручку вядзе малую. Яму — недзе пад трыццаць, дзяўчыны — каля сямі.

Гадоў колькі таму ў людзей ніякіх бы думак: бацька (ну які ўжо ёсць) выпіў ці пахмяліўся, але ж пры памяці — вядзе ў школу дачку.

Сёння, столькі ўсяго начытаўшыся, з жахам думаеш: а што, калі гэта — не бацька?

Не дачку?

Не ў школу?

■ Хто ёсць хто?

У Танечкі дом вялікі: жыхароў ды жыхарак — безліч, але ж новую прыкмецілі ўсе, бо яна неяк не так, не па-нашаму, апранаецца, штораніцу робіць прабегжкі, а галоўнае — так шыра ўсміхаецца, заўсёды, усім...

«Альбо хвора, альбо замежніца», — прызналі суседзі.

...Як у ваду паглядзелі — немка.

■ Залаты ўзрост!

Пуста, мякка кажучы, у крамах *жаночага* адзення. Што ўжо казаць пра мужчынскае: там нават цікаўных вобмаль. А зрэшты, здаецца, не?

Да аднаго з кранштэйнаў кіруе статны малады пенсіянер, прыглядаецца да пінжакоў, да цэннікаў — нешта выбірае. Потым азіраецца навокал, побач з люстэркам, што тут жа, у зале, здымае куртку — ускідае на плечы пінжак. «Не яго гардэробчык», — думаем мы, бо рэч хутчэй маладзёжная, да таго ж — трохі вузкаявата ў плячах, у грудзях...

Прадавачкі лічаць інакш (ці заробак свой адрабляюць?):

— Во, як на вас пашыты, — кажа адна.

— І да твару вам, — тут жа дадае другая. — Бярыце — не пашкадуеце: надзенеце, — усе дзеўкі вашы!

— Ды божа барані! — адмаўляецца мужчына. — Не той узрост у мяне: дурата, дзякуй богу, прайшла, а маразм яшчэ не наступіў.

■ Сто дваццаць два баравікі

Хат такіх у вёсках мільён: некалі з горам, з бядой яны будаваліся, потым доўга служылі, а ўрэшце...

Гэта вось гадоў з пяць пуставала, пакуль знайшоўся чалавек — купіў пад дачу.

Доўга шчыраваў — даводзіў да ладу: мяняў вокны-дзверы, вялікую печ — на камін, «падымаў» столі, фарбаваў, абшываў...

І тады, што называецца, сем разоў на дні прыбгаў да суседа — дзед Мацвеевіча: то каб нейкага рыштунку пазычыць, то параіцца, то вады з яго студні набраць...

Потым, калі абжыўся, бегаць перастаў: хіба вітаўся заўжды і яшчэ здалёк.

Але ж крыўды на яго Мацвеевіч не трымаў — амаль: яна грызла хіба тады, калі новы сусед на досвітку заводзіў машыну, ехаў у грыбы, а яго — такога аматара — з сабою не браў.

Чаму? Ды зразумела ж: хворы на ногі, стары — з ім не разгонішся, не пагойсаеш, шмат не набіраеш. І ў лесе не кінеш, бо сам ён дамоў не дойдзе...

Значыць, лепей яго не браць — хадзіць па... дзедавых мясцінах (той сам паказаў, адразу ж)...

Дачнік васьм так і рабіў: ездзіў у лес, вяртаўся, часам расказваў, колькі чаго знайшоў.

— Глядзі: адзін у адзін... Сто дваццаць два баравікі! — пахваліўся ў той дзень ды, шчаслівы, пайшоў у хату парадкаваць.

На двор не выходзіў гадзіны са дзве (ганак ягоны ў дзедка ў вакне). Потым — выскачыў, узбег на склеп, стаў размаўляць па мабільным (там чутнасць лепшая), можа, нават баравікамі хваліцца... «Ну і няхай», — падумаў Мацвеевіч.

Але ж хутка ўнохаў, што ад дома суседа пацягнула... гарэлым. А прыгледзеўся — і не чуючы ног кінуўся з хаты.

— Браток, гарыш! — крыкнуў дачніку.

Той куляй панёсся ў хату.

Следам «прыбег» і дзед. Агонь, дзякуй богу, паспелі патушыць. Потым разам убачылі, што згарэла кастроля, дзе варыліся сто дваццаць два баравікі, што ад яе, відаць, загарэўся ручнік, што ляжаў на блізкай патэльні, задымела абшыўка сцен... Карацей, калі б не Мацвеевіч...

З той вялікай удзячнасці дачнік зноў заходзіць да дзедка: то гасцінцаў якіх прывязе, то дроў у хату наносіць.

Можа, і ў грыбы часам возьме...

Калі дзед дажыве.

■ Напісанае — застаецца

...У вёсках Ушаччыны, паводле ўспамінаў Барадзіліна, цікавая гульня была. Бацькі, каб крыху пацішэла ў хаце, казалі дзецям: «Збегайце да Музыканціхі, вазьміце ў яе пахадні».

Малыя беглі ў крайнюю хату, казалі: так і так, маўляў, маці прасіла забраць пахадні. А там ужо ведалі, што гэта проста забава, і пасылалі іх да Мікіціхі, Мікіціха затым — да Піліпіхі... Глядзіш, малыя ўсю вёску аббегуюць — на паветры набудуцца, стомяцца — спяць пасля, як снапкі...

Вось такая гульня была.

Вось такія кабеты — замужнія: за музыкантам, Мікітам, Піліпам...

Былі яны ды пайшлі ў лепшы свет... Як і большасць малых дуронікаў, што бегалі ад хаты да хаты...

У вёсках, якіх, таксама, відаць, не стала?

Валянціна ДОУНАР

■ Прававая гасцеўня

Таямніцу
ўсынаўлення
можа адкрыць толькі
сам усыноўлены

Мой бацька — прыёмны сын у сваіх бацькоў (маіх бабулі і дзядулі). Ці маю я права даведацца, хто яго біялагічныя бацькі, гэта значыць мае кроўныя бабуля і дзядуля? Ці не супярэчыць гэта таямніцы ўсынаўлення? Калі такое права замацавана заканадаўствам і куды мне звяртацца?

Дар'я К., г. Мінск

На пытанне адказвае **Алена СЕМЯНЮК**, кансультант упраўлення натарыята і загсаў Міністэрства юстыцыі Беларусі:

— Атрымаць звесткі пра ўсынаўленне вашага бацькі можа толькі асабіста ён. Ніякім іншым асобам такая інфармацыя, згодна з заканадаўствам, не даецца.

Пасля ўсынаўлення паміж усынавіцелем (усынавіцелямі) і яго (іх) сваякамі з аднаго боку і усыноўленым дзіцём з другога ўзнікаюць такія ж правы і абавязкі, як і паміж бацькамі і дзецьмі, а таксама іх сваякамі па паходжанні. Усыноўленае дзіця фактычна і юрыдычна становіцца членам сям'і ўсынавіцеляў, лічыць іх сваімі кроўнымі сваякамі. Менавіта з гэтай прычыны таямніца ўсынаўлення ахоўваецца законам.

Пытанні таямніцы ўсынаўлення рэгламентуюцца ў артыкуле 136 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям'і (далей — Кодэкс). Згодна з ім, суд, які вынес рашэнне аб усынаўленні дзіцяці, службовыя асобы, якія здзейснілі рэгістрацыю ўсынаўлення, а таксама асобы, тым ці іншым чынам праінфармаваныя пра ўсынаўленне, абавязаны захоўваць таямніцу ўсынаўлення дзіцяці.

Паведамляць якую-небудзь інфармацыю, выдаваць копіі рашэнняў суда, дакументы і (ці) даведкі, дзе змяшчаюцца звесткі з запісаў актаў грамадзянскага стану, па якіх можна зразумець, што ўсынавіцелі не з'яўляюцца кроўнымі бацькамі ўсыноўленага, забараняецца. Дазвол на такія дзеянні можна атрымаць са згоды ўсынавіцеляў, а ў выпадку іх смерці — са згоды органаў апекі і папярчыцельства.

Усынаўленне як юрыдычны акт параджае прававы наступствы, пра што сведчыць артыкул 134 Кодэкса. Усыноўленыя дзеці і іх патомства ў дачыненні да ўсынавіцеляў і іх сваякоў прыраўноўваюцца ў асабістых немаёмных і маёмных правах і абавязках да сваякоў па паходжанні. Разам з тым малыя, якіх усынавілі, губляюць асабістыя немаёмныя і маёмныя правы і вызваляюцца ад абавязкаў у дачыненні да сваіх бацькоў (сваіх сваякоў).

Усыноўленае дзіця па дасягненні свайго паўналецця (18 гадоў) або ў выпадку набыцця дзеездольнасці ў поўным аб'ёме мае права атрымаць звесткі пра сваё ўсынаўленне. Для гэтага яму трэба звярнуцца ў суд, які вынес рашэнне аб усынаўленні. Пра сваё ўсынаўленне чалавек можа даведацца таксама, звярнуўшыся па месцы знаходжання запісу акта аб усынаўленні ці ў орган апекі і папярчыцельства па месцы жыхарства ўсынавіцеляў.

Шаноўныя чытачы, калі ў вас узніклі пытанні юрыдычнага характару, дасылайце іх на наш паштовы або электронны адрас sidorok@zviatda.by. У «Прававой гасцеўні» разам са спецыялістамі Міністэрства і іншых устаноў мы будзем шукаць на іх адказы

